

Setembre social | | Actualitzat el 24/07/2020 a les 11:46

Annaïs Sastre: «La crisi de la Covid-19 ha evidenciat que tenim un sistema alimentari molt depenent i molt vulnerable»

Entrevista a Annaïs Sastre, sòcia treballadora de la cooperativa Arran de Terra, feta durant el confinament i publicada originalment al número 443 de la revista Cooperació Catalana | «Cal construir circuits curts i sistemes de comercialització en els que la pagesia tingui veu i vot»

Annaïs Sastre és una de les sòcies treballadores de la cooperativa Arran de Terra | Arran de Terra

Un dels debats que la crisi sanitària ha posat damunt la taula ha estat el del model alimentari. Per reflexionar sobre el sistema agroalimentari i l'economia social i solidària, parlem amb Annaïs Sastre, sòcia treballadora de la cooperativa Arran de Terra, que treballa en iniciatives locals de transició agroecològica.

Què és l'agroecologia?

Sembla una paraula molt tècnica però en realitat és l'expressió d'una lluita de les comunitats camperoles del sud, que es revoltent contra la imposició d'un model alimentari del nord orientat a l'exportació. És la producció d'aliments, però tenint en compte totes les dimensions: l'ecològic-productiva, que té a veure amb com produïm, la conservació dels recursos naturals, la biodiversitat; la sociocultural, la conservació de la cultura agrària tradicional; i l'econòmica i política, que la producció agrària ha de ser sostenible; i a nivell polític, la democratització del sistema alimentari, la relació entre la producció i el consum. Hi ha un moment que transcendeix el sistema alimentari i esdevé una resposta a la crisi social multidimensional en la que estem.

Què és Arran de Terra i quines accions duu a terme?

Arran de Terra és una cooperativa de treball associat sense ànim de lucre. Nosaltres treballem per la transició cap a sistemes alimentaris i societats més justes i sostenibles. Com ho fem? Des de la perspectiva de l'agroecologia i la sobirania alimentària, ho fem sempre posant la pagesia al centre. El que volem és generar espais on la pagesia pugui tenir veu, traslladar les seves necessitats als actors polítics. Ho fem des de la dinamització local agroecològica. A la pràctica, desenvolupem projectes al territori de transició dels sistemes alimentaris: treballem en un projecte que es diu Alimentem Collserola, també estem al Cercle Garrotxa-Ripollès de l'Ateneu Cooperatiu de Terres Gironines, col·laborem amb l'Artiga, que és el supermercat cooperatiu de la Garrotxa. També treballem a la Catalunya Central amb la Xarxa per la Sobirania alimentària i fem el postgrau de Dinamització Agroecològica amb la UAB. Una cosa interessant d'Arran de Terra és que totes les persones que en formem part vivim al món rural i en diferents territoris de Catalunya. Això ens permet tenir una visió més àmplia del territori.

Annaïs Sastre, Anna Correro, Ariadna Pomar i Guillem Tendero, sòcies treballadores de la cooperativa Arran de Terra Foto: Arran de Terra

Aquestes setmanes hi ha el debat sobre la taula de les dificultats per la pagesia en la

comercialització i distribució dels productes, què en penseu?

En el marc de la Covid-19 s'han tallat alguns canals de comercialització. Tothom qui venia a restaurants, bars, menjadors escolars han vist la seva comercialització interrompuda. Això ha posat la pagesia en una situació de molta vulnerabilitat. És sorprenent com des de l'administració no s'han valorat els mercats, que són canals de venda molt importants de circuit curt, més segurs, perquè són locals i el menjar passa per menys mans, que reporten un preu més just per a pagesia, que representen menys desplaçaments. Creiem que hi ha hagut molt poca reflexió des de l'administració sobre quins canals d'abastiment alimentari s'han promogut o facilitat. Als supermercats s'aglutinen moltes persones, amb aliments super processats, que han passat per moltes mans, han viatjat moltíssims quilòmetres? És sorprenent que això s'hagi potenciat des de l'administració. S'ha posat molt de relleu la dependència del nostre sistema alimentari de les importacions i exportacions i de la mà d'obra precaritzada. També hem de ser conscients que a l'Estat espanyol, la gran distribució s'ha dedicat a escanyar la pagesia fins que ha aconseguit que molts pagesos i pageses cada dia pleguin. Només un 1,6% de la població activa a Catalunya es dedica a la producció d'aliments. I està clar que aquest 1,6% no ens podrà sostenir alimentàriament a tota la població. Hi havia moltes coses que ja les sabíem, però amb la crisi de la Covid-19 s'ha evidenciat que tenim un sistema alimentari molt dependent i molt vulnerable.

Malgrat tot aquests dies molts projectes agroecològics no donen l'abast preparant comandes. Què està passant?

Aquesta és l'altra cara de la moneda. Per una banda veiem la vulnerabilitat del sistema alimentari hegemònic i per l'altra, els sistemes d'abastiment alimentari dels circuits curts, del sector agroecològic, han duplicat i triplicat els volums de venda. És molt interessant perquè hem posat a prova les xarxes alimentàries alternatives que portem 30 anys construint, i en una situació que no ens hauríem imaginat mai, on trontolla el sistema globalitzat. La pagesia que ja tenia canals de venda organitzats i ben estructurats abans de la Covid-19 està desbordada de comandes. Hi ha hagut una xarxa i estructura de solidaritat entre la pagesia. La gent que ja tenia els canals de venda i estructures organitzades abans de la Covid-19 ha pogut absorbir un volum de demanda molt gran, d'altres s'han quedat en una situació de vulnerabilitat, sobretot el sector de la ramaderia, i hi ha hagut molt d'esforç per part de tothom per intentar integrar aquestes productores als circuits de comercialització. S'han activat xarxes de consum locals en quatre dies amb volums de comandes molt bèsties.

Una de les activitats del Festival d'Economia Social i Solidària rural, que aquest any es celebrarà el 29 d'agost a la Cooperativa de la Vall d'en Bas, a la Garrotxa Foto: Arran de Terra

En què consisteix la iniciativa Abastiment Agroecològic?

Va sorgir en converses informals i des d'Arran de Terra vam intentar organitzar-ho. Hem fet una plataforma, que és un aparador, on la petita pagesia s'hi apunta i posa els seus productes, en quin territori està, i Pam a pam va fer el mapa on hi ha tota la informació. No només és un aparador d'abastiment agroecològic, sinó que intentem fer connexions amb els diferents territoris. Per exemple, si hi ha quatre iniciatives de pagesia que estan en situació d'emergència al Camp de Tarragona, els connectem amb els grups de consum i altres agents del territori per intentar organitzar comandes conjuntes. Per darrere estan passant moltíssimes coses. Portem gairebé dos mesos dedicant-nos exclusivament a això. Hem anat adaptant l'eina a les necessitats que ens anaven arribant. Hem enviat recomanacions a totes les cooperatives de consum que tenim localitzades i també hem elaborat un document de bones pràctiques per a administracions públiques, que ho vam fer conjuntament amb la revista Sobirania alimentària. Perquè es posin les piles i perquè donin suport a la pagesia amb el que està passant.

Sou cooperativa. Què poden aportar els valors i les pràctiques de l'economia social i solidària (ESS) a l'agroecologia?

Crec que els valors i les pràctiques de l'economia social i solidària i de l'agroecologia són molt properes: el treball en xarxa, la democratització de la presa de decisions, posar en valor la formació col·lectiva, l'autogestió i la independència, la integració i el vincle amb el territori, les pràctiques de sostenibilitat? Però també crec que l'economia social i solidària pot ajudar a aportar estructura, sobretot a les iniciatives de producció. I també pot facilitar la professionalització, perquè hi ha molta precarietat a la part productiva i moltes vegades és molt difícil fer el salt a formalitzar estructures, professionalitzar-se, constituir-se com a cooperativa.

Què es necessita per poder garantir la sostenibilitat, també econòmica, de la pagesia?

Cal el que ja reclamava el sector abans de la Covid-19, preus justos. Necessitem que la pagesia

cobri el preu que li costa produir el seu producte, no per sota dels costos de producció, que és el que està passant ara amb molta pagesia. Perquè això passi, necessitem un canvi de paradigma, de model i de sistema agroalimentari. Eliminar la gran distribució o almenys deixar de subvencionar-la des de l'administració pública i construir circuits curts i sistemes de comercialització en els que la pagesia tingui veu i vot.

Annaï Sastre assegura que «només un 1,6% de la població activa a Catalunya es dedica a la producció d'aliments» Foto: Arran de Terra

El món de la pagesia i l'agroecologia està encara molt masculinitzat? Creus que està canviant?

El món de la pagesia està molt masculinitzat perquè el món rural està molt masculinitzat. Al món rural hi ha una tendència: les dones marxen per poder tenir llocs de treball remunerats, dignes. Hi ha tota una generació de dones que són cuidadores, perquè el món rural està molt envellit, que estan

carregant amb les cures de la gent gran i amb la criança i a banda tenen una vida professional. Al món agroecològic hi ha moltes dinàmiques de gènere perquè tot està impregnat per les dinàmiques patriarcal, però sí que hi ha molts projectes rurals integrats per dones que ho estan posant damunt la taula.

Sou optimista amb la situació post-pandèmia?

Per una banda som molt optimistes, perquè tot el tema de la Covid-19 està sent un revulsiu molt bèstia, que està fent que les persones ens reenfoquem cap a quines són les necessitats bàsiques. L'alimentació està agafant una importància molt gran i s'està visibilitzant molt. Però a la vegada som molt prudents perquè s'ha de veure com serà l'escenari post-Covid i esperar que no sigui un *bluf*. Tot aquest canvi de consum, aquesta consciència, aquestes compres massives a petites productores que estan en situació d'emergència, com ho fem per consolidar tot això? Aquest és el repte.

Un personatge històric que voldries conèixer: El meu avi (tinc més interès pels personatges no històrics)

Una lectura imprescindible: Caliban i la bruixa, de Silvia Federici

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: @ramaderescat

No podries viure sense... Bons dinars amb els amics i amigues

Encara tens pendent... Uns mesos a Grècia

El cooperativisme és... Una forma de fer

Entrevista publicada originàriament al número 443 de la revista Cooperació Catalana.